

LOUNAISSUOMEN DATAN AVAAJAN PIKAOPAS

LOUNAISTIETO

Miksi avata?

- Oma toiminta tehostuu
- Yrityksille raaka-ainetta
- Kansalaisille mahdollisuus osallistua

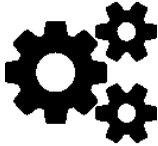
Avoin data on enemmän

Avoin data sekoittuu usein julkiseen tietoon. Avoin data on kuitenkin enemmän kuin julkinen tieto. Julkisuuden lisäksi avointa dataa saa hyödyntää maksutta uudelleen, myös kaupallisesti. Avoin data on myös konekielistä eli helposti koneella käsiteltävissä.

Toimi näin:

1. Lue opas läpi
2. Mieti, mitä dataa voisi avata
3. Ota yhteyttä Lounaistietoon

WWW.LOUNAISTIETO.FI
INFO@LOUNAISTIETO.FI

1. VALITSE AVATTAVA DATA

Jos samaa Excel-taulukkoa kysytään kerta toisensa jälkeen, on järkevää julkaista se avoimena datana. Parhaassa tapauksessa säästät omaa aikaasi ja helpotat muiden työtä. Jos haluat edetä nopeasti, avaa ensimmäisenä jo valmiiksi sopivassa formaatissa olevat aineistot.

Laajamittainen datan avaaminen kannattaa aloittaa oman organisaation tietojärjestelmäluettelon julkaisusta. Pienissä organisaatioissa listan organisaatiossa käytetyistä tietojärjestelmistä tekee helposti yhden palaverin aikana. Luettelon avulla saa nopeasti käsityksen siitä, mitä dataa on ja mitä siitä voidaan avata. Datan hyödyntäjille luettelo antaa mahdollisuuden datan avauspyyntöjen tekemiseen. Esimerkkejä avatuista tietojärjestelmäluetteloista löytyy esimerkiksi Lounaistiedon avoimen datan verkkosivuilta.

Mikä on avattavaksi sopivaa dataa?

Avattua dataa voi olla mikä vaan, kunhan se ei sisällä henkilötietoja. Sopivia formaatteja ovat avoimet formaatit eli tiedosto- muodot, jotka ovat koneluettavissa ja avattavissa ilmaisohjelmilla. Näitä ovat esimerkiksi CSV, XML ja JSON tai paikkatieto- formaatit SHP ja GEOJSON.

Vihje: Käy Lounaistiedon verkkosivuilla katsomassa, mitä muut kunnat ovat julkaisseet. Ennen datan avaamista katso vielä Lounaistiedon verkkosivuilta löytyvä *Datan avaajan tarkistuslista*, jossa käydään läpi yksityisyyden suojan asettamia rajoituksia.

2. OIKEUDET KUNTOON

Jotta dataa voidaan hyödyntää mahdollisimman helposti, hyödyntäjä tarvitsee siihen lailliset ja selvästi ilmaistut oikeudet. Mahdollisimman laajat oikeudet kannustavat tiedon hyödyntämiseen.

Suurin osa julkishallinnon datasta on julkisuuslain perusteella julkista. Ennen julkaisua kannattaa kuitenkin varmistaa, etteivät tekijänoikeudet rajoita aineiston luovuttamista ja ettei data loukkaa kenenkään yksityisyyden suojaa.

Avatulle datalle tulee määritellä käyttöluja, jossa kerrotaan, miten dataa saa käyttää. Julkisen hallinnon suositus avointen tietoaineistojen käyttöluvaksi on kansainvälinen Creative Commons Nimeä 4.0. Selkeä ja standardoitu käyttöluja vähentää niin datan julkaisijan kuin hyödyntäjien työtä.

Mikä on Creative Commons Nimeä 4.0?

Creative Commons eli CC on standardoinut erilaisia lisenssejä, joilla määritellään, millä oikeuksilla avattua dataa saa käyttää. CC Nimeä 4.0 -lisenssillä nimettyä aineistoa saa jakaa vapaasti, kunhan tekijä on nimetty ja linkki lisenssiin tulee esille. Aineistoa saa myös muunnella, mutta muunnokset tulee merkitä.

Vihje: Käy katsomassa, mitä kaikkea on tarjolla. Googlen tarkennetulla haulla voit määritellä haettavien aineistojen käyttöoikeudeksi esimerkiksi vapaasti käytettävissä ja jaettavissa, myös kaupallisesti.

3. JULKAISE LOUNAISTIEDOSSA

Lounais-Suomessa tuotettu avoin data löytyy osoitteesta Lounaistieto.fi. Jatkossa Lounaistietoon viety data näkyy myös kansallisessa avoindata.fi. -palvelussa.

Datan avaamisessa kannattaa lähteä rohkeasti liikkeelle. Tiedon hyödyntäjille on tärkeää, että data on saatavilla ohjelmallisesti käsiteltävässä muodossa ja avoimessa formaatissa.

Avointa dataa voi avata yksittäisinä tiedostoina tai ohjelmointirajapintana. Lounaistieto.fi -sivustolta löytyy esimerkiksi Turun kaupungin palauterajapinta, jonka kautta kuka tahansa pääsee katsomaan kaupunkilaisten antamia julkisia palautteita.

Mikä ihmeen ohjelmointirajapinta?

Ohjelmointirajapinta (Application Programming Interface, API) on väylä avoimeen dataan samoin kuin pistorasia tarjoaa pääsyn sähköverkkoon. Sähköä tarvitaan moneen, mutta ilman pistorasiaa se jää hyödyntämättä. Samoin ohjelmointirajapinta tarjoaa avointa dataa hyödynnettäväksi moneen eri tarkoitukseen.

Vihje: Esimerkiksi Turun kaupungin tapahtumat löytyvät jo nyt Linked Events -tapahtumarajapinnasta, jolloin tiedot tapahtumista ovat tarjolla kaikille sovelluksille, palveluille ja kävijöille.

4. KERÄÄ PALAUTETTA

Avoimella datalla on arvoa vasta, kun sitä käytetään. Hyvä paikka kerätä palautetta avatusta datasta tai kuulostella datatoiveita on Lounais-Suomen Open Data Afterwork -tapaaminen.

Lounaistieto edistää avatun datan hyötykäyttöä ja välittää datasta saadut palautteet tiedontuottajalle. Lounaistiedon kautta saat myös tietoa kilpailuista, joissa voidaan vauhdittaa avatun datan hyötykäyttöä. Esimerkiksi Helsingin seudun liikenne HSL järjesti joukkoliikenteen reittioppaan datan avausta vauhdittamaan kilpailun, jossa etsittiin parhaita dataa hyödyntäviä mobiilisovelluksia. Suosio oli valtaisa. Kaikkiaan 60 mobiilisovellusta osallistui kilpailuun.

Mikä on Open Data Afterwork?

Open Data Afterworkit ovat tapaamisia kaikille avoimesta tiedosta kiinnostuneille.

Tilaisuuksista vastaa Lounaistieto yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Lisätietoa Open Data Afterwork -tilaisuuksista löydät osoitteesta www.meetup.com/Open-Data-Southwest-Finland/

Vihje: Tule mukaan Open Data Afterworkiin, jossa voit tavata muita datan avaaajia ja hyödyntäjiä.

SANASTO

Avoin data = Avoin data on julkista, koneluettavassa muodossa ja maksutta uudelleen käytettävissä, myös kaupallisesti.

Avauspyyntö = Pyyntö avata dataa tai esimerkiksi kaupungin asiakirjoja.

Creative Commons = Creative Commons on ei-kaupallinen organisaatio, joka edistää luovuuden ja tiedon jakamista ja käyttöä. CC-lisenssit ovat standardoitu tapa antaa yleiseen käyttöön oikeudet jakaa ja jatkokäyttää dataa tai muuta tuotosta. Lisää tietoa Creative Commons-lisensseistä löytyy osoitteesta *creativecommons.fi*.

Data = Koneellisesti käsiteltävässä muodossa olevaa tietoa. Raakadata on esimerkiksi muokkaamatonta numerotietoa, jota voidaan tulkita, jolloin siitä syntyy informaatiota tai tietoa.

Konekielisyys = Konekielisyydellä tarkoitetaan helposti koneella käsiteltävissä olevaa aineistoa. Konekielisyystä käytetään myös sanaa koneluettava.

JHS 189-suositus = Julkisen hallinnon suositus avoimen datan lisenssistä. 189-suosituksen mukaan Suomen julkishallinnon avoimiin tietoaaineistoihin suositellaan käyttöluvaksi Creative Commons Nimeä 4.0.

Julkisuuslaki = Laki, jonka julkisuusperiaatteen mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu.

Käyttöehdot = Ehdot, joiden puitteissa avattua dataa saa käyttää. Ehtoja ei ole välttämättä lainkaan, kuten CC0 1.0 -lisenssissä.

Käyttöluva = Käyttöluvassa määritellään käyttöehdot, joilla avattua dataa saa käyttää. Käyttöluvasta käytetään myös sanaa lisenssi.

Tekijänoikeus = Itsenäisen ja omaperäisen teoksen tekijälle syntyy tekijänoikeus, mikä tarkoittaa, että hänellä on yksinoikeus määrätä teoksensa käytöstä. Teoksia voivat olla muun muassa sävellykset, kirjalliset ja suulliset esitykset, valokuvat, tietokoneohjelmat, tietokannat, kartat, piirustukset ja rakennukset.

Yksityisyysdensuoja = Jokaisella ihmisellä on yksityisyyden suoja. Tietoja, joiden julkaiseminen loukkaa yksityiselämää voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella. Suostumus tarvitaan, jos tietojen julkaiseminen voi aiheuttaa vahinkoa, kärsimystä tai saattaa henkilön halveksunnan kohteeksi. Avoin data ei saa sisältää tunniste- tai henkilötietoja.

Oppaan teksti on muunnelma Helsinki Region Infoshare - 2 vuotta avointa julkista dataa -teoksen artikkelista Pikaopas datan avaamiseen. Alkuperäisen tekstin kirjoittajat ovat Petja Partanen ja Terhi Upola. Teoksen rahoittaja on Helsinki Region Infoshare -palvelu. Symbolit: Dave Gandy, www.flaticon.com. Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 -lisenssillä.

